

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

**ТАВОЛЖАНСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ
ВОЛОДИМИРОВИЧ**

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8798-4820>

ПРИХОДЬКО ВАЛЕРІЯ ЮРІЇВНА

студентка 3 курсу господарсько-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УДК 343.8

DOI: 10.37772/2518-1718-2020-2(30)-13

У статті досліджено питання можливої зміни національної системи покарань спираючись на досвід країн Європи. Розглядається можливість адаптації національного законодавства відповідно до міжнародних норм і принципів, а також тих підходів для формування системи покарань та для відбування покарання в цілому, які використовують зарубіжні країни. Головним завданням є визначення можливості пристосування української моделі відбування покарання до європейських норм з урахуванням її сучасного стану. Для цього автором акцентована увага на недоліках деяких видів покарань, умовах їх відбування, законодавчої термінології.

Ключові слова: відбування покарання, імплементація, позбавлення волі, реформування, система покарань, штраф.

Постановка проблеми. Україна обрала курс на євроінтеграцію. Наявні в Україні правопорядки реформуються згідно з європейськими стандартами для того, щоб покращувалась якість законодавства, а згодом і рівень життя населення. Система покарань не є винятком. Оскільки неможливо позбавитися від злочинності повністю, можна покращити механізми, які реалізують головну мету покарання, і завдяки яким злочинність буде зменшуватись. Боротьба із злочинністю в Європі є ефективнішою порівняно із досвідом пост радянських країн, тому можна стверджувати, що адаптація національного законодавства до європейського може стати позитивним явищем для України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різними аспектами проблеми реалізації міжнародних стандартів у вітчизняній практиці у сфері відбування покарань, зокрема щодо позбавлення волі, займалася низка вчених, зокрема Приполова Л. І., Головкин Б.М., Кушнір Я. О., Смирнова А.В., Попко В.В., Пташинський О.Б., Степанюк А.Х., Фаренюк С.Я. та інші.

Метою статті є висвітлення найважливіших моментів в сучасній національній системі покарань, що

містять недоліки одночасно із можливістю їх реформувати відповідно до європейського законодавства.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 51 Кримінального кодексу України (далі – КК України) в Україні передбачено 12 видів покарань. Вони поділяються на основні та додаткові. Після призначення покарання для його відбування не так важлива класифікація на основне і додаткове, тому кримінально-виконавче право поділяє всі призначені покарання на ті, що пов'язані з ізоляцією та покарання не пов'язані з ізоляцією. Відповідно до такого поділу до першої групи належить позбавлення волі та довічне позбавлення волі, а всі інші покарання до другої. Погоджуємося з думкою Старосольської С.П., яка визначає систему покарань не пов'язаних з ізоляцією особи як «вичерпну сукупність, розташованих у певному порядку, передбачених КК України, виключно тих покарань, що за своїм змістом не пов'язуються з ізоляцією особи від суспільства, тобто з обмеженням її соціальних зв'язків, роботи, сімейних відносин тощо» [11]. Відповідно до цього визначення система покарань, пов'язаних з ізоляцією особи містить всі вищезазначені обмеження, що і є головним критерієм для їх поділу, і до цих покарань

відносяться арешт, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі на певний строк, довічне позбавлення волі. Структура Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК) суперечить такому поділу, тобто законодавець чітко зазначає про відсутність у всіх покараннях, крім позбавлення волі і довічного позбавлення волі, елементу ізоляції. Окрім того, у КВК використовується термін «покарання, не пов’язані із позбавленням волі». Одночасно з цим поняття ізоляція використовується в КВК і щодо покарань, які не пов’язані з позбавленням волі і щодо тих, що пов’язані, зокрема у ст. 51 КВК зазначено, що засуджені до покарання у виді арешту тримаються в умовах ізоляції [3]. Отже, згідно з науковим тлумаченням ізоляції і положенням КВК вони збігаються, однак законодавство і доктрина мають різну класифікацію покарань в системі кримінально-виконавчого права.

Кримінальне і кримінально-виконавче право України являють собою національну систему покарань, яка включає в себе поняття покарань, види, межі покарань та порядок їх відбування. Ця система є результатом багатьох змін радянського законодавства переймаючи досвід країн Європи, оскільки Україна ще з початку своєї незалежності обрала курс на євроінтеграцію. Але замало просто привести систему законодавства України у відповідність із європейськими нормами, оскільки важливим є саме реалізація цих норм, що може створити перепону в реформі пенітенціарної системи. Отже, адаптація національного законодавства до законодавства Європи у сфері виконання та відбування покарань має відповідати потребам української системи покарань з одночасним усуненням найсуттєвіших недоліків цієї системи.

Серед вітчизняних науковців актуальною темою для дискусій сьогодні є ідея створення в Україні нового Кримінального кодексу з принципово новим підходом для класифікації злочинів та системи покарань. Проект такого кодексу передбачає наявність певної кількості груп злочинів, яких об’єднує одна, максимально схожа або «рівна» міра покарання. Ще одною новелою є те, що кількість видів покарань має бути зменшена. Пропонується із 12 видів покарань, передбачених чинним КК України залишити два, а саме – штраф та позбавлення волі. Насправді, такі нововведення не є дивними. Багато країн Європи має подібне законодавство. Окрім того, Україна і країни колишнього радянського союзу на сьогодні є країнами, з найбільшою кількістю видів покарань за злочини порівняно з системами покарань інших європейських держав. Спираючись на практику зарубіжних країн, можливо, було би доцільніше мати не таку диференційовану систему покарань, оскільки на практиці застосовуються далеко не всі види пока-

рань, а тільки певна їх частина, тому ставиться під сумнів необхідність такої альтернативи для судів як 12 видів покарань. Зменшення кількості різних варіантів для покарання особи може полегшити винесення вироків судам, а також навантаження на досить розгалужену, відповідно до потреб системи покарань України, структуру Кримінально-виконавчої служби. Виконувати судові вироки буде набагато простіше, якщо органів, які цим займаються буде менше.

Окрім зміни системи покарань необхідно також переглянути механізм реалізації відповідних норм. Спрощення системи покарань із одночасним полегшенням у застосуванні кримінального закону судами тягне за собою зміну значної частини законодавства України. КВК регламентує порядок відбування всіх видів покарання за злочини, передбачені КК України. Необхідно буде виключити з нього ті норми, в яких відпаде потреба у зв’язку з відмовою держави в певних видах покарань.

Важливим є саме комплексне вирішення поставленого питання з урахуванням стану пенітенціарної системи України сьогодні. Адаптація законодавства має проходити певні етапи: 1) аналіз законодавства зарубіжних країн у сфері відбування покарань; 2) дослідження практики суду, а саме вироків суду у частині призначеного покарання; 3) створення всебічної статистики виконання вироків суду, результатів відбування покарання, позитивні і негативні наслідки відбування покарання, а також стан установ відбування покарання в Україні; 4) порівняння законодавства європейських країн та України; 5) виокремлення із порівняння тих механізмів, які і є тими самими недоліками в системі покарань; 6) розроблення плану реформи національної системи покарань та подальше її проведення.

Види покарань розміщені в КК України відповідно до їх суровості. Тобто, в розумінні статті 51 КК України штраф є найменш суровим покаранням. З одного боку це одноразове стягнення грошей, завдяки якому страждає лише майновий стан засудженого. З іншого – розмір штрафів, передбачених в санкціях статей особливої частини КК ставить під сумнів те, що це покарання є менш суровим за інші. Важливим є співрозмірність і розумність штрафу відповідно до вчиненого злочину. Суди мають орієнтуватися на майновий стан та особу засудженого. Не справедливо застосовувати штраф до осіб, які можуть собі дозволити сплатити державі великий штраф і не відчутти ніяких фінансових обмежень при цьому. Таким чином не реалізується головна мета покарання – виправлення особи, щоб вона зрозуміла, що вчинення злочину тягне за собою негативні наслідки. Також не можна призначати штраф, який ставить родину засудженого у надто скрутне становище і унеможли-

лює нормальне життя, залишаючи їх без засобів існування. Дійсно існує потреба у новому та дієвому механізми призначення штрафу та визначенню його розміру.

Принциповим питання перегляду наявної системи покарань не тільки щодо кількісної характеристики, а також і якісної. Якість покарань в Україні є нижчою порівняно з країнами Європи. Вирішальним критерієм в цьому питанні є звісно результат виправлення особи, тобто реалізація головної мети відбування покарання. Україна є пострадянською країною, і законодавство яке ми маємо сьогодні є модернізованим до сучасних суспільних відносин законодавство УРСР. Окрім законодавства залишилися досі «радянські» установи, в яких особи відбувають покарання у вигляді позбавлення волі. Їх стан не відповідає сучасним умовам для життя, оскільки більша частина з них потребують капітального ремонту. Відбування покарання в поганих умовах з одночасним порушенням прав людини, тягне за собою не тільки неможливість виправитися особі, а також сильну і часто невиправну деформацію свідомості. Підтвердженням того, що установи відбування покарань в Україні є саме такими, слугують безліч рішень ЄСПЛ, зокрема «Бакчишов проти України» [7], «Невмержицький проти України» [9], «Гавула проти України» [8], «Салахова та Іслямової проти України» [10] тощо. Європейський суд у всіх вищезазначених справах, а також у багатьох інших, констатував безліч порушень умов тримання осіб в установах відбування покарань та слідчих ізоляторах, а саме таких порушень як: поганий стан установ, неналежне медичне обслуговування, тримання хворих і здорових осіб в одній камері, перевищення допустимої кількості осіб, які можуть триматися в одній камері, а також часті випадки примушування до голодування і фізичне насильство над засудженими з боку працівників установ. Більшість із таких порушень визначаються судом як порушення Конвенції з прав людини, а саме порушення заборони катування.

Одним із факторів, які погано впливають на осіб, які відбуваються покарання у вигляді позбавлення волі є низка умов, що спрямовані на обмеження соціального життя осіб. Засуджені до позбавлення волі в європейських країнах не мають такої сильної духовної ізоляції, як в країнах колишнього радянського союзу, і в Україні в тому числі. Відповідно до міжнародних стандартів, засуджені мають такі самі права, як і звичайні громадяни. Це означає, що під час тюремного ув'язнення не можна порушувати природних прав людини. Найважливішим соціальним фактором для розвитку особистості є спілкування, в першу чергу з рідними та близькими особами. Відсутність такого спілкування може негативно вплинути на особу, отже не можна заборони

няти засудженим підтримувати зв'язок з сім'єю. Необхідно створити такі умови для засуджених, за яких вони могли би частіше бачитись із рідними, а також мати доступ до телефонних розмов та інтернет листування. Але засуджені в Україні не мають відкритого доступу до інтернету. Це є великим мінусом, адже інтернет є великим ресурсом із необмеженою кількістю корисної інформації. Така можливість має бути поєднана з контролем і тоді доступ до інтернету буде мати лише позитивний ефект для виправлення особи.

Створення необхідних умов для нормальної життєдіяльності осіб, які відбуваються покарання у місцях позбавлення волі, є важливим не тільки для самих засуджених, а і до держави в тому числі. Кожен громадянин має право на освіту та вільний вибір професії. Позитивними змінами була би можливість для засуджених опановувати нові знання, здобувати освіту та навчатися новим професіям. Держава може створити програми розвитку особистості для таких категорій осіб, яка би передбачала здобуття освіти або нових навичок. Тоді час, який особи проводять у неволі був би використаний з максимальною користю, засуджені розвиваються та мають менше проблем після відбування покарання із працевлаштуванням, а держава отримує нові кадри в місцях, де є вільні робочі місця.

Всі ці заходи мають бути проведені шляхом великої реформи, про яку буде інформоване населення, і в такому разі зміни зможуть привезти ще до одного позитивного явища для всього суспільства – поступове зникнення стереотипів про засуджених осіб. Загальновідомо, що установи покарань мають поганий стан, відсутня можливість часто бачитись із рідними, а також неможливість користуватися інтернетом і різноманітною літературою. Таким чином суспільство не вірить у можливість виправлення осіб в таких умовах. Все це погано впливає на адаптацію осіб у суспільстві поза місцях позбавлення волі, і в подальшому може бути каталізатором для рецидиву, оскільки діяльність персоналу органів і установ виконання покарань може створити лише певні умови для зміни засудженого, а вести мову про досягнення цього завдання можна, переважно, вже після відбуття ним покарання та успішної соціальної адаптації. Тому допомога на цьому етапі життя правопорушника стає одним із ключових завдань нашого суспільства та держави [12]. Отже, суспільство грає велику роль для соціальної адаптації осіб після відбування порання та запобігання повторного вчинення злочинів(спеціальна превентивна функція покарання) і певним чином несе відповідальність в багатьох випадках рецидивів.

Спираючись на законодавство країн Європи можна виокремити ще один мінус національного законо-

давства – термінологія. Найсуворішим покаранням є позбавлення волі. На заході заперечують таке поняття як позбавлення волі, оскільки особа не може бути позбавлена права на свободу, а лише обмежена в випадках передбачених законом, в таких випадках це є обмеження вироком суду за скоєний злочин. У багатьох зарубіжних країнах застосовується поняття «тюремне ув'язнення» або «обмеження волі», звісно це не впливає на саме покарання але є доцільнішим і не принижує людську гідність. Чого не можна сказати про такі покарання як позбавлення права керування транспортним засобом або права обіймати певні посади. У конкретних випадках може бути справедливим позбавити особу такого права, окрім того вони не є конституційними, тому тут не йде мова про порушення природних прав людини.

Ратифікація Україною ряду міжнародних документів надала можливість імплементувати міжнародні стандарти поведіння із засудженими у національне законодавство і, зокрема, у кримінально-виконавче законодавство. Так, у ч. 1 ст. 1 КВК зазначено, що способом захисту інтересів особи, суспільства і держави як мети кримінально-виконавчого законодавства є «запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поведінню із засудженими» [3], що цілком відповідає змісту Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння й покарання [4]. КК України також має норми, запозичені з міжнародних актів, а саме це стосується окремих складів злочинів, формулювання яких має відповідати стандартам, що визначаються міжнародною спільнотою для підтримання

правопорядку у світі. Це означає що Україна вже неодноразово успішно запозичувала досвід Європи у кримінальному праві.

Висновки. На підставі зробленого аналізу можна стверджувати про доцільність зміни національної системи покарань відповідно до міжнародних норм та практики країн Європи. Увагу акцентовано саме на поступовій, комплексній реформі, яка забезпечить формування якісного механізму для реалізації всіх цілей покарання. Зміни необхідні в цілому, починаючи з термінології певних не зовсім влучних понять, які застосовуються законодавцем, завершуючи механізмом реалізації норм та максимального покращення умов відбування покарання. Детальний розгляд недоліків деяких видів покарань підтверджує те, що українське законодавство в певних інститутах потребує нового правового регулювання. Це стосується насамперед штрафу та позбавлення волі, оскільки саме ці покарання є провідними і, як вважають багато науковців та юристів-практиків, найбільш ефективними для покарання, а згодом і виправлення особи. Також саме ці порання покладені в основу ідеї створення нового Кримінального кодексу з принципово новим підходом для відбування покарання і тому їх треба розглядати в контексті єдиних механізмів у системі відбування порання, які мають виправдати всю цю систему. Саме тому їх якість має бути на вищому рівні. Отже, українська система покарань має саме адаптуватися, тобто змінитися спираючись на європейський досвід з урахуванням всіх наявних в цій системі проблем, як і на законодавчому рівні, так і в реальності при реалізації цих норм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головін Б. М. Загальна характеристика детермінантів злочинності в Україні. *Форум права*. 2014. № 1. С. 106-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Редакція від 28.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 № 1129-IV. Редакція від 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>.
4. Попко В.В. Формування мінімальних стандартів поведіння із засудженими та затриманими у міжнародному кримінальному праві. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. С. 307-314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_66.
5. Приполова Л.І. Щодо проблеми адаптації національного законодавства до норм міжнародного права у сфері захисту прав осіб, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 1(3). С. 13-19.
6. Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України: указ Президента України від 08.11.2012 № 631/2012/БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631/2012>.
7. Рішення у справі «Бакчижев проти України». Заява від 30.10.2018 № 24874/08. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e15.
8. Рішення у справі «Гавула проти України». Заява від 16.05.2013 № 52652/07. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SOO00561.html.

9. Рішення у справі «Невмержицький проти України». Заява від від 05.04.2005 № 54825/00. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SO1153>.
10. Рішення у справі «Салахов та Іслямова проти України» Заява від 14.04.2013 № 28005/08. URL: <https://precedent.in.ua/2015/12/16/salahov-y-yslyamova-protyv-ukrayny/>.
11. Старосольська С.П. Поняття та система покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 301-312.
12. Яковець І., Автухов К., Таволжанський О. Виправлення засуджених через застосування кримінальних покарань: реалії та перспективи. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: монографія. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 126–162.

REFERENCES

1. Golovkin B. M. (2014) Zagalna charakteristika determinantiv zlochinnosti v Ukraini. *Forum prava – Forum of Law*, 1, 106–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index [in Ukrainian].
2. Kriminalniy kodeks Ukraini: Zakon Ukraini vid 5.04.2001 r. No 2341-III. Redaktsiya vid 28.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].
3. Kriminalno-vikonavchiy kodeks Ukraini: Zakon Ukraini vid 11.07.2003 No 1129-IV. Redaktsiya vid 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> [in Ukrainian].
4. Popko V.V. (2018). Formuvannya minimalnih standartiv povodzhennya iz zasudzhenni ta zatrimanni u mizhnarodnomu kriminalnomu pravi. *Chasopis Kiyivskogo universitetu prava – Journal of Kyiv University of Law*, 4, 307-314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2018_4_66 [in Ukrainian].
5. Pripolova L.I. (2018). Schodo problemi adaptatsiyi natsionalnogo zakonodavstva do norm mizhnarodnogo prava u sferi zahistu prav osib, scho vidbuvayut pokarannya v mistyayah pozbavleniya voli. *Visnik penitentsiarnoyi asotsiatsiyi Ukraini - Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine*, 1(3), 13-19 [in Ukrainian].
6. Pro Kontseptsiyu derzhavnoyi politiki u sferi reformuvannya Derzhavnoyi kriminalno-vikonavchoyi sluzhbi Ukraini: ukaz Prezidenta Ukraini : vid 08.11.2012. No 631/2012 / BD «Zakonodavstvo Ukraini» / VR Ukraini. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631/2012> [in Ukrainian].
7. Rishennya u spravi «Bakchizhov proti Ukraini». Zayava vid 30.10.2018. No 24874/08. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e15 [in Ukrainian].
8. Rishennya u spravi “Gavula proti Ukraini”. Zayava vid 16.05.2013. No 52652/07. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SOO00561.html [in Ukrainian].
9. Rishennya u spravi “Nevmerzhitkiy proti Ukraini”. Zayava vid 05.04.2005. No 54825/00. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SO1153> [in Ukrainian].
10. Rishennya u spravi «Salahov ta Islyamova proti Ukraini» Zayava vid 14.04.2013. No 28005/08. URL: <https://precedent.in.ua/2015/12/16/salahov-y-yslyamova-protyv-ukrayny/> [in Ukrainian].
11. Starosolska S.P. (2014). Ponyattya ta sistema pokaran, ne pov'yazanih z Izolyatsieyu osobi. *Naukoviy visnik Lvivskogo derzhavnogo universitetu vnutrishnih sprav – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs*, 1, 301-312 [in Ukrainian].
12. Yakovets I., Avtukhov K., TavoLzhanskyi O. (2016). Vypravlennya zasudzhenykh cherez zastosuvannya kryminalnykh pokaran: realiyi ta perspektyvy. Pravovy vplyv na nepravomirnu povedinku: aktualni hrani: monohrafiya. Mykolayiv: Iliion [in Ukrainian].

ТАВОЛЖАНСКИЙ АЛЕКСЕЙ

кандидат юридических наук, доцент кафедры криминологии и уголовно-исполнительного права
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ПРИХОДЬКО ВАЛЕРИЯ

студентка 3 курса хозяйственно-правового факультета
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ОСОБЕННОСТИ АДАПТАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ НАКАЗАНИЙ К ЕВРОПЕЙСКИМ СТАНДАРТАМ

В статті досліджено питання можливого змінення національної системи покарань з огляду на досвід країн Європи. Розглядається можливість адаптації національного законодавства в відповідності з міжнародними нормами і принципами, а також теми підходами для формування системи покарань і для відбуття покарання в цілому, які використовують зарубіжні країни. Головною задачею є визначення можливості адаптації української моделі відбуття покарання до європейських норм з урахуванням її стану сьогодні.

Ключові слова: імплементація, позбавлення свободи, відбуття покарання, реформування, система покарань, штраф.

TAVOLZHANSKYI ALEXEY

Ph.D, Associate Professor, Department of Criminology and Penitentiary Law,
Yaroslav Mudryi National Law University

PRYKHODKO VALERIYA

3rd year student at the Economic law Faculty of the Yaroslav Mudryi National Law University

FEATURES OF ADAPTATION OF THE NATIONAL PUNISHMENT SYSTEM TO EUROPEAN STANDARDS

Problem setting. Ukraine has chosen a course for European integration. The existing legal order in Ukraine is being reformed in accordance with European standards in order to improve the quality of legislation and, subsequently, the living standards of the population. The system of punishment is no exception. As it is not possible to get rid of crime completely, it is possible to improve the mechanisms that realize the main purpose of punishment, and through which crime will be reduced. The fight against crime in Europe is more effective than the experience of post-Soviet countries, so it can be argued that the adaptation of national legislation to European can be a positive phenomenon for Ukraine.

Analysis of recent researches and publications. Various aspects of the problem of implementation of international standards in domestic practice in the field of serving sentences, in particular regarding imprisonment, were dealt with by a number of scientists, in particular Pripolova L.I., Golovkin B.M., Kushnir Ya.O., Smirnova A.V., Popko V.V., Ptashinsky O.V., Stepaniuk A.N., Farenjuk S.Ya. and others.

Target of research. The aim of the article is to highlight the most important points in the modern national system of punishments, which contain shortcomings at the same time with the possibility of reforming them in accordance with European legislation.

Article's main body. According to Article 51 of the Criminal Code of Ukraine in Ukraine there are 12 types of punishment. They are divided into basic and additional. Once a sentence has been imposed, it is not so important to classify it into basic and additional, so criminal executive law divides all sentences into isolation and non-isolation.

Criminal and criminal-executive law of Ukraine is a national system of punishments, which includes the concept of punishment, types, limits of punishment and the order of their serving. This system is the result of many changes in Soviet legislation, following the experience of European countries, as Ukraine has chosen a course of European integration since the beginning of its independence. But it is not enough to simply bring the system of legislation of Ukraine in line with European norms, because it is the implementation of these norms that is important, which can create an obstacle in the reform of the penitentiary system. Therefore, the adaptation of national legislation to European legislation in the field of execution and serving sentences should meet the needs of the Ukrainian penitentiary system while eliminating the most significant shortcomings of this system.

Conclusions and prospects for the development. Based on the analysis, it can be argued that it is appropriate to change the national system of punishment in accordance with international norms and practices of European countries. Emphasis is placed on gradual, comprehensive reform, which will ensure the formation of a quality mechanism for the implementation of all purposes of punishment. Changes are needed in general, starting with the terminology of certain not quite accurate concepts used by the legislator, ending with the mechanism of implementation of norms and maximum improvement of conditions of serving a sentence. A detailed examination of the shortcomings of some types of punishment confirms that Ukrainian legislation in certain institutions needs new legal regulation. This applies primarily to fines and imprisonment, as these punishments are the leading and, according to many scholars and legal practitioners, the most effective for punishment, and later correction of the person.

Keywords: fine, imprisonment, implementation, punishment system, reforming, serving a sentence.

Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут правового забезпечення
інноваційного розвитку

ПРАВО ТА ІННОВАЦІЇ

Науково-практичний журнал

Видається 4 рази на рік

Заснований 2011 р.

№ 2 (30) / 2020

Харків
«Право»
2020

*Рекомендовано до друку вченою радою
Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України (протокол № 4 від 29 травня 2020 р.)*

Свідоцтво про державну реєстрацію
серія KB № 21739-11639 ПР від 24.11.2015 р.

Журнал внесено до переліку наукових фахових видань категорії Б
(наказ МОН України № 409 від 17 березня 2020 р.)

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL
(IC), Польща, Scientific Indexing Services (SIS), США [http:// www. indexcopernicus.com](http://www.indexcopernicus.com)

Журнал внесено до Міжнародних бібліотек та баз даних: European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences – ERIH PLUS, Норвегія, Matrix for the Analysis of Journals – MIAR, Polish Scholarly Bibliography (PBN), Academic Research Index – ResearchBib, Index Copernicus

Право та інновації : наук.-практ. журн. / редкол.: С. В. Глібко та ін. Харків : Право, 2020. № 2 (30). 120 с.

Засновник і видавець

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

Редакційна колегія:

Українські фахівці – *С. В. Глібко*, кандидат юридичних наук, доцент, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України (головний редактор); *Р. В. Шаповал*, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (науковий редактор); *В. Ю. Уркевич*, доктор юридичних наук, професор, Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду; *Ю. Є. Атаманова*, доктор юридичних наук, доцент, НДІ інтелектуальної власності НАПрН України; *С. М. Прилико*, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; *А. П. Гетьман*, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; *В. М. Пашков*, доктор юридичних наук, професор, Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого; *М. І. Інишин*, доктор юридичних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка; *О. Я. Трагнюк*, кандидат юридичних наук, доцент, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; *А. М. Любчик*, кандидат юридичних наук, вчений секретар, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України (відповідальний секретар); *В. С. Мілаш*, доктор юридичних наук, доцент, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; *Г. П. Клімова*, доктор філософських наук, професор, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України; *Н. М. Внукова*, доктор економічних наук, професор, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України; *О. М. Ярошенко*, доктор юридичних наук, професор, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; *Х. В. Солнцева*, кандидат юридичних наук, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; *А. В. Стріжкова*, кандидат юридичних наук, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України; *Г. Л. Знаменський*, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України; *Ю. В. Георгієвський*, доктор юридичних наук, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України; *М. В. Троцька*, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового права, Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого; *А. О. Гаркуша*, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного, господарського і фінансового права, Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого; *К. О. Токарева*, кандидат юридичних наук, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України; *О. В. Розгон*, кандидат юридичних наук, доцент, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України.

Іноземні фахівці – *Кирилл Томашевський*, кандидат юридичних наук, доцент, Білоруський державний університет (Білорусь); *Вільям Еліот Батлер*, доктор права, Школа права Університету штату Пенсильванія (США); *Csaba Varga*, професор, Інститут правових досліджень Угорської Академії наук (Угорщина); *Snieguolė Matulienė*, доктор, Університет імені Миколаса Ромеріса (Литва); *Томас Давуліс*, доктор, професор, Вільнюський університет, Юридичний факультет; *Яніс Граціс*, доктор юридичних наук, доцент, завідувач відділу підприємництва та бізнес-інформатики, Банківський інститут вищої освіти (Латвія); *Маріана Петрова*, доктор економічних наук, професор, Університет Велико Тирново (Болгарія); *Вітольд Захарс*, доктор юридичних наук, професор, начальник юридичного департаменту Даугавпільського університету (Латвія); *Ніколай Проданов* – заступник міністра юстиції, доктор наук (право), доктор наук (історія) (Болгарія).

Випускаючий редактор: *А. В. Стріжкова*
Комп'ютерна верстка: *А. Г. Якишина*

Адреса редакційної колегії:
61002, Харків, вул. Чернишевська, 80,
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
Тел.: (057) 700-06-64
E-mail: ndipzlr@gmail.com
Сайт: ndipzlr.org.ua

National Academy of Law Sciences of Ukraine
Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development

LAW AND INNOVATIONS

Scientific and Practical Journal

Published 4 Times a Year

Founded 2011

№ 2 (30) / 2020

Kharkiv
«Pravo»
2020

*Recommended for publication by the Academic Council Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine
(protocol № 4 of 29.05.2020).*

Certificate of state registration
Series KV № 21739-11639 PR of 24.11.2015

The journal was included into the list of scientific professional editions group B
(Ministry of Education and Science of Ukraine order № 409 of 17 March 2020)

Contributed to the International Scientometrics database and libraries -
European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences – ERIH
PLUS, Norway, Matrix for the Analysis of Journals – MIAR, Polish Scholarly
Bibliography (PBN), Academic Research Index – ResearchBib, Index Copernicus
(IC), Poland, Scientific Indexing Services (SIS), USA [http:// www. indexcopernicus.com](http://www.indexcopernicus.com)

Law and Innovations : Scient.-Pract. Journal / edit. S. V. Glibko and others. Kharkiv: Pravo, 2020. № 2 (30). 120 p.

Founder and Publisher

Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative
Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

Editorial board:

Ukrainian specialists – *S. V. Glibko*, PhD, Associate Professor, the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine (chief editor); *R. V. Shapoval*, 2nd PhD, Professor, the Yaroslav Mudryi National Law University (scientific editor); *V. U. Urkevych*, 2nd PhD, Professor, Court of Cassation within the Supreme Court; *Yu. Ye. Atamanova*, 2nd PhD, Associate Professor, the Scientific and Research Institute of Intellectual Property of National Academy of Law Sciences of Ukraine; *S. M. Prilipko*, 2nd PhD, Professor, Academic of the National Academy of Law Sciences of Ukraine, the Yaroslav Mudryi National Law University; *A. P. Getman*, 2nd PhD, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, the Yaroslav Mudryi National Law University; *V. M. Pashkov*, 2nd PhD, Professor, Poltava Law Institute the Yaroslav Mudryi National Law University; *I. V. Yakovuk*, 2nd PhD, Professor, the Yaroslav Mudryi National Law University; *M. I. Inshin*, 2nd PhD, Professor the Taras Shevchenko National University of Kyiv; *O. I. Tragniuk*, PhD, Associate Professor, the Yaroslav Mudryi National Law University; *A. M. Liubchych*, PhD, Scientific Secretary of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine (executive secretary); *V. S. Milash*, 2nd PhD, Associate Professor, the Yaroslav Mudryi National Law University; *G. P. Klimova*, 2nd PhD, Professor, the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine; *N. M. Vnukova*, 2nd PhD, Professor, the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine; *O. M. Yaroshenko*, 2nd PhD, Professor, the Yaroslav Mudryi National Law University; *K. V. Solntseva*, PhD, the Yaroslav Mudryi National Law University; *A. V. Strizhkova*, PhD, the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine; *H. L. Znamenskyi*, 2nd PhD, Professor, Corresponding Member of the Academy of Legal Sciences of Ukraine, the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine; *I. V. Georgiievskiy*, 2nd PhD, the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine; *M. V. Trotska*, PhD, Associate Professor, Poltava Law Institute the Yaroslav Mudryi National Law University; *O. A. Harkusha*, PhD, Associate Professor, Poltava Law Institute the Yaroslav Mudryi National Law University; *K. O. Tokarieva*, PhD, the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine; *O. V. Rozghon*, PhD, Associate Professor, the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine.

Foreign specialists – *Kirill Tomashevski*, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, the Belarusian State University (Belarus); *William E. Butler, J.D.*, Professor of Law of the Dickinson School of Law, Pennsylvania State University (USA); *Csaba Varga*, Professor of Law, Institute for Legal Studies of the Hungarian Academy of Sciences (Hungary); *Snieguolė Matulienė*, Doctor of Law, Mykolas Romeris University (Lithuania); *Tomas Davulis*, Professor, University of Vilnius Faculty of Law (Lithuania), *Jānis Grasis*, Uzņēmējdarbības un biznesa informātikas katedras vadītājs Asociētais profesors Banku augstskola (Latvia), *Mariana Petrova*, Doctor of Economy, Professor, Veliko Tarnovo University (Bulgaria); *Witolds Zahars*, Doctor of Law, Professor, Head of Legal Department Daugavpils University (Latvia); *Nikolay Prodanov*, Deputy Minister of Justice, Doctor of Sciences (Law), Doctor of Sciences (History) (Bulgaria).

Commissioning Editor: *A. V. Strizhkova*
Desktop publishing: *A. H. Yakshyna*

Address of the Editorial Board
61002, Kharkiv, st. Chernyshevskaya, 80
Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development
Tel.: + 38 (057) 700-06-64
E-mail: ndipzir@gmail.com
Website: ndipzir.org.ua

ЗМІСТ

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ТА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

МІЛАШ В.С. Деякі аспекти правової природи віртуальних активів/криптовалюти в умовах глобальної цифровізації.....	7
ВНУКОВА Н.М. Активізація розширення доступу до засобів фінансування реалізації інноваційних проєктів малого та середнього підприємництва.....	17
КОБИЛЬНИК Д.А., БУРЧАК А.Ю. Криптовалюта як об'єкт податкового права: практичне застосування та правове регулювання.....	24

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО І ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

ГЕОРГІЄВСЬКИЙ Ю.В. Пропозиції з удосконалення господарської діяльності ДП «інформаційні судові системи» щодо розроблення ЄСПС в Україні.....	31
СЕМЕНОВА М., ГУНАРЕ М. Напрямки вдосконалення господарсько-правового регулювання діяльності туроператорів в зв'язку з COVID-19.....	39
МОРОЗ О.В. Акцепт як стадія укладення цивільно-правового договору.....	45
ПОПОВ В.А., СЛИВНА В.А. Особливості цивільно-правової природи договору про надання правової (правничої) допомоги.....	50

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ У СФЕРІ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

КУТОМАНОВ Д.Є. Проблема розмежування трудових та цивільних відносин на рівні доктрини і нормотворчої практики.....	56
ВАПНЯРЧУК Н.М. Світовий досвід професійного розвитку персоналу.....	63
ГНАТЕНКО К.В. До питання змісту принципу адресності у праві соціального забезпечення.....	70
СОХАНЬ М.Ю. Право осіб з сімейними обов'язками на соціальний захист: світовий досвід.....	76

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

МАРОЧКІН О.І., СЛИВНА В.А. Межі доказування у кримінальному провадженні.....	82
ТАВОЛЖАНСЬКИЙ О.В., ПРИХОДЬКО В.Ю. Особливості адаптації національної системи покарань до європейських стандартів.....	87

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО І ПОДАТКОВОГО ПРАВА

ПЕТРИШИНА М.О. Теоретико-правові проблеми забезпечення надання публічних послуг суб'єктам господарювання органами місцевого самоврядування.....	93
КОБИЛЬНИК Д.А., МИХАЙЛЕНКО В.В. Оподаткування ІТ галузі: питання реалізації та складнощі впровадження.....	99

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ТА ПРАВА ЄС

КИРСАНОВА М.Л. Право на евтаназію в контексті права на життя, гарантованого Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод.....	105
ЖИВКА Т.С. Тлумачення понять «катування», «нелюдське поводження», «таке, що принижує гідність, поводження чи покарання» в розумінні Європейського суду з прав людини.....	111
Інформація для авторів.....	117

CONTENT

LEGAL PROVISION OF THE FUNCTIONING OF THE NATIONAL INNOVATION SYSTEM AND DIGITAL TRANSFORMATION IN MODERN CONDITIONS

MILASH V. S. Some aspects of the legal nature of virtual assets/cryptovalutes in the conditions of global digitalization.....	7
VNUKOVA N.M. Activation of expansion of access to means of financing implementation of innovative projects of small and medium enterprises	17
KOBYLNIK D.A., BURCHAK A.YU. Cryptocurrency as an object of tax law: practice of political application and legal regulation.....	24

TOPICAL ISSUES OF CIVIL AND ECONOMIC LAW AND PROCESS

GEORGHIEVSKYI I.U. The proposals for improvement of the state enterprise «Informational judicial systems» economic activity regarding the UJITS development in Ukraine.....	31
SEMENOVA M., GUNARE M. Directions of improvement of economic and legal regulation of the activities of tour operators in due with COVID-19	39
MOROZ O. V. Acceptance as a stage of conclusion of a civil legal agreement	45
POPOV V.A., SLYVNAYA V.A. Features of civil law nature of legal assistance agreement.....	50

PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF RIGHTS IN LABOR AND SOCIAL SECURITY

KUTOMANOV D.YE. Problems of differentiation of labor and civil relations at the level of doctrine and regulatory practice	56
VAPNARCHUK N.M. World experience of professional development of staff	63
GNATENKO K.V. To the issue of the content of the principle of address in the law of social security.....	70
SOKHAN M. YU. The right of persons with family responsibilities to social protection: world experience.....	76

CONCEPTUAL ISSUES OF CRIMINAL LAW AND PROCEDURE

MAROCHKIN O.I., SLYVNAYA V.A. Limits of proof in criminal proceedings	82
TAVOLZHANSKYI A.V., PRYKHODKO V.YU. Features of adaptation of the national punishment system to European standards.....	87

CURRENT PROBLEMS OF ADMINISTRATIVE AND TAX LAW

PETRYSHYNA M.O. The theoretical and legal problems of the ensuring of provision of public services to the business entities by local self-government bodies	93
KOBYLNIK D.A., MYKHAILENKO V.V. Taxation of IT industry: implementation issues and complexity of implementation	99

CURRENT ISSUES OF INTERNATIONAL LAW AND EU LAW

KYRSANOVA M.L. The right to euthanasia in the context of the right to life guaranteed by the European Convention of human rights.....	105
ZHYVKA T.S. Interpretation of the terms “torture”, “inhuman treatment”, “degrading dignity of treatment or punishment” in the understanding of the European court of human rights.....	111

Information for authors.....	117
-------------------------------------	------------